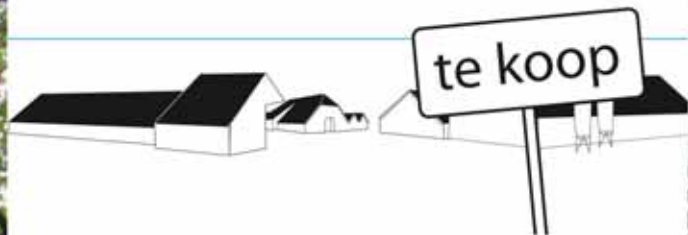

Knooperven

Knooperven

Nieuw leven in het buitengebied

Het platteland verandert. Veel boeren stoppen ermee. Ze verkopen hun land aan collega's die willen groeien. Tegelijkertijd kopen burgers vaak de vrijgekomen boerenerven. De schaalvergroting en de komst van burgers veranderen het karakteristieke eeuwenoude landschap. Het concept **'Knooperven'** is een eigentijdse oplossing voor dit vraagstuk. Het biedt nieuwe kansen aan boeren, burgers en het landschap.

1

Iedere dag stoppen in Nederland
7 boeren

Middelgrote agrarische bedrijven beschikken over flink wat landbouwgrond en een erf met vaak veel stallen en schuren. Terwijl de grond economisch aantrekkelijk is voor 'groeiboeren', is het erf voor één individuele burger te groot. Door zijn omvang biedt het erf juist verschillende gebruiksmogelijkheden voor wonen en werken.

2

Knooperven worden ontwikkeld uit vrijkomende middelgrote agrarische erven

Knooperven willen het historische erfkarakter behouden en ontwikkelen. Dat gebeurt door mooie gebouwen te handhaven en door noodzakelijke aanpassingen te laten aansluiten op de oudbouw. Tegelijkertijd kunnen minder fraaie stallen worden gesloopt. Op de knooperven komen mogelijkheden om meerdere woningen onder te brengen - in de karakteristieke, monumentale bebouwing en in nieuwbouw. Zo ontstaat ruimte voor nieuwe functies als wonen, werken, zorg en recreatie.

3

Knooperven borduren voort op het historische erfkarakter...

De nieuwe bewoners dragen niet alleen zorg voor hun eigen woning, maar ook voor het erf en het landschap daar direct omheen. Elk knooperf staat met (vaak historische) routes en beplantingen in verbinding met zijn omgeving. De bewoners worden niet alleen eigenaar van hun woning, maar ook van delen van het landschap in hun omgeving. Zij zijn verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud. Ze kunnen dit zelf doen of uitbesteden aan bijvoorbeeld een agrarische natuurvereniging, een boer of een hovenier. Bewoners van knooperven zijn zo medeverantwoordelijk voor hun mooie uitzicht en voor de wandel-, fiets- en ruiterpaden die hun woningen verbinden met het landschap.

4

**...direct gekoppeld aan zorg
voor het omliggende landschap**

Buurboeren kunnen hun bedrijf vergroten met grond die vrijkomt. Daarnaast hebben zij mogelijkheden om hun onrendabele routes, landschapselementen en beplantingen bij de ontwikkeling van een knooperf uit te ruilen tegen de productiegronden die vrijkomen uit het middelgrote bedrijf. Boeren kunnen zo groeien, met behoud van het cultuurhistorische landschap waarin ze soms al generaties lang werken.

5

Ook de buurboeren profiteren

WELKOM OP MIJN EIGEN WEG

Hoe knooperven eruitzien, hangt af van het landschap waarin ze worden ontwikkeld. Een start is gemaakt in Overijssel. Kenmerkend daar zijn de kleinschalige essen en oude hoevenlandschappen, waarin de boerenerven verspreid liggen aan de flanken van de essen (bolle akkers). In deze landschappen wisselen open akkers, weides, houtwallen, bosjes, beken en erven elkaar af.

6

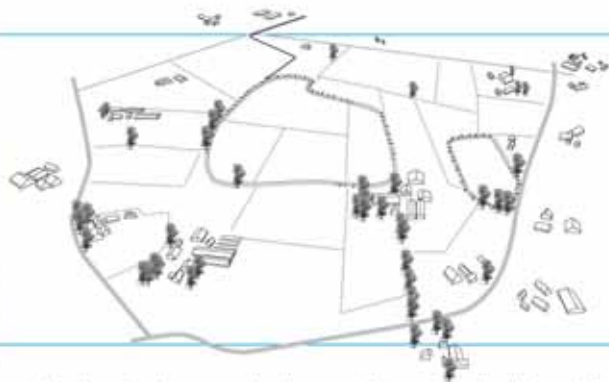
**Knooperven:
om te beginnen in Overijssel**

Van oudsher werd het landschap vanuit de erven ontgonnen en eeuwenlang op min of meer dezelfde manier bewerkt. Dit resulteerde in een sterke samenhang tussen het erf en het omliggende landschap. Informele zandpaden liepen over de erven naar de velden, en zo verder naar de volgende boerderij.

7

Overrijsselse erven waren van oorsprong door beplantingen en routes met elkaar verbonden....

Modernisering en schaalvergroting van de landbouw heeft veel invloed op dit kleinschalige landschap. In de loop van de vorige eeuw verloren de houtwallen, bosjes en fijnmazige routes hun functie voor de landbouw. Hierdoor kwamen ze in de weg te staan en werden ze geleidelijk aan opgeruimd. Dat resulteerde in grootschaligere landschappen. Daarin bevinden zich fragmenten van de oude houtwallen en zandpaden, die voor de identiteit, beleving en gebruiksmogelijkheden van deze landschappen juist zeer waardevol zijn.

8

**...maar door schaalvergroting
verdwenen veel kleinschalige
elementen**

Meer mogelijkheden om te wonen en werken op de erven, in ruil voor investeringen in landbouw, landschap en fraaie routes. Dat is de essentie van het concept 'Knooperven'. Met de versterking van landbouw ontstaat een duurzame basis voor voortzetting van het boerenbestaan in een kleinschalig landschap. Tegelijkertijd kunnen nieuwe bewoners op de knooperven genieten van het wonen, het landschap en het uitzicht over de weides en de koeien. De nieuwe, verbindende routes zijn aantrekkelijke fiets- en wandelpaden. Zo zorgen knooperven ervoor dat de belangen van boeren, burgers en het landschap samenkomen.

9

Knooperven verbinden opnieuw

Knooperven dragen bij aan:

- > De versterking én het duurzaam onderhoud van het **landschap**;
- > De ontwikkeling van grootschalige **landbouw** in een kleinschalig landschap;
- > De verbreding van het palet aan landelijke **woon-, werk-, recreatie- en zorgvormen**.
- > De vergroting van de **toegankelijkheid** van het landelijk gebied;
- > Het behoud en de ontwikkeling van het agrarisch **erfgoed**.

10

Knooperven:

nieuw leven in het buitengebied!

Knooperven is een project van
de gemeente Tubbergen,
de provincie Overijssel,
InnovatieNetwerk en
Paridon x De Groot landschapsarchitecten.

Meer weten?

www.knooperven.nl
www.innovatienetwerk.org

ISBN: 978-90-5059-397-7

Rapportnummer InnovatieNetwerk 09.2.216 Utrecht juni 2009

